

Voorkom dat 1,3 miljoen mensen diabetes krijgen

Anne Mulder wil stimulering van een gezonde levensstijl uit het basispakket schrappen (Opinie, 29 april). Hij demonstreert met dit plan een gebrek aan kennis van wat er werkelijk aan de hand is. We weten dat de gevolgen van veranderingen in ons leefpatroon leiden tot een toename van het aantal mensen met diabetes type 2. In het spoor daarvan volgt weer een significante toename van het aantal mensen met hart- en bloedvatziekten. Behandeling van die ziekten is kostbaar, zoals Mulder terecht schrijft. Die behandeling wil hij echter niet schrappen. Hij zou denk ik ook niet wegkomen met een oproep om middelen tegen hoge bloeddruk, cholesterolverlagers, bloedverdunnende middelen of dotteren niet meer te vergoeden. Die behandeling is namelijk vrij effectief waardoor mensen lange tijd kunnen leven met diabetes en hartaandoeningen. Al die jaren zal die behandeling vergoed worden. Het gaat er dus niet om dat we met preventie de kosten van het laatste jaar zouden kunnen verminderen, maar van de dertig jaar die daaraan voorafgaan.

Momenteel heeft naar schatting 8 procent van de bevolking diabetes type 2. Een groot deel van deze mensen weet dat, een kleiner deel weet het niet. In 2020 zullen er ongeveer 1,3 miljoen mensen met diabetes type 2 in ons land zijn en het zal steeds eerder ontdekt worden. De Centers for Disease Control (CDC) hebben voor de VS uitgerekend dat in 2050 eenderde van de bevolking door de levensstijl diabetes zal hebben. Misschien is het bij ons dan 'maar' een kwart en misschien is het nog wel ver weg, maar het gaat om indrukwekkende hoeveelheden mensen en regeren is vooruitzien. Alleen al aan medicatie kosten diabetespatiënten ongeveer 1.100 euro per jaar. Dertig jaar maal 1,3 miljoen maal 1.100. Doe zelf het rekenwerk maar. En dan hebben we het niet eens over alle bijkomende kosten, onderzoeken, voetverzorging, controles en het arbeidsverzuim en vermindering van kwaliteit van arbeid.

De beste manier om een gezonde leefstijl te bevorderen, is door mensen aan het werk te krijgen, beweert Mulder. Zorg er dan voor dat niet 1,3 miljoen mensen diabetes krijgen, zou ik zeggen. Diabetes type 2 is namelijk heel goed te voorkomen. Tel uit de winst, mijnheer Mulder.

IVAN WOLFFERS
Arts en schrijver

Er zou juist meer geld naar preventie moeten gaan

Volgens VVD-Tweede Kamerlid Anne Mulder kost preventie van leefstijlziekten „kluuwen met geld”. Klopt. En toch wordt er niet voldeende aan uitgegeven. Paradoxaal? In het geheel niet. Preventie van leefstijlziekten heeft een enorm rendement. Neem de stoppen-met-roken-programma's die Mulder uit het basispakket wil schrappen. Accountants- en adviesorganisatie PwC becijferde afgelopen najaar dat met preventie ongekende rendementen te behalen zijn. Bij roken is afhankelijk van inzet, oftewel van de 'kluuwen met geld', een rendement te behalen van 70 tot 220 procent. Daar zou ik als partner van een kabinet dat de overheidsfinanciën op orde wil brengen voor tekenen. Dat rendement komt trouwens niet alleen voort uit dalende zorgkosten, de enige post waar Mulder op focust. Het komt met name uit een hogere gemiddelde arbeidsproductiviteit, een lager gemiddeld ziekteverzuim en toename in gezonde productieve levensjaren. De basis voor die gezonde en productieve levensjaren wordt gelegd in de jeugd. Een kind dat opgroeit in een omgeving die uitnodigt tot bewegen, met ouders die kennis hebben van gezonde voeding en een school die roken ontmoedigt, is een weerbaar kind dat gezonde keuzes kan maken. Gezonde keuzes, die het verschil kunnen maken tussen een leven met of zonder chronische aandoeningen als COPD en diabetes en

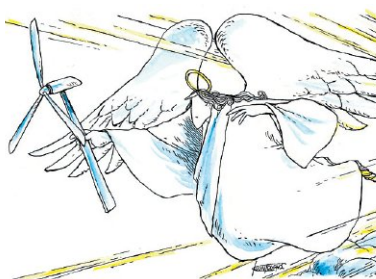
de bijbehorende kosten en leed. Mulder gaat naar eigen zeggen voor economisch herstel en belasting- en premiebetalend Nederland. Preventie van leefstijlziekten zorgt voor beide, als we erin durven investeren. LAURENT DE VRIES
Directeur GGD Nederland

In Duitsland is 'duurzame' energie ook mislukt

Ruim vijftig jaar geleden begon de Grote Sprong Voorwaarts in China, van Mao Zedong c.s. Een van de aspecten van dit plan om de economie een grote impuls te geven, was gedecentraliseerde productie van staal, met in elk Chinees dorp een hoogoven. Het bleek een volledige, ideologiegedreven mislukking.

Rob Wijnberg wil nu iets dergelijks met betrekking tot energie (Opinie, 28 april). Hij denkt dat 'duurzame' energie kan leiden tot bijna volledig gedecentraliseerde energieopwekking en ziet dat als een heilzame ontwikkeling van de maatschappij. Hij beweert dat men met een investering van 10.000 euro verlost is van de maandelijkse energierekening. Men? Iedereen? Wie betaalt dan de subsidie? En hoe moet het 's nachts, of als het lang niet waait? En waar komen die windturbines, zonnepanelen en biogasinstallaties vandaan?

Wijnberg denkt dat het teruggedraaien van de Industriële Revolutie naar een middeleeuwse economie voor energie nu juist wel werkt. Dat is niet zozeer een groot voorstellingsvermogen, dat is geweldige fantasie. Tweehonderd keer zoveel

Illustratie Michael Kountouris

windturbines als we nu hebben – denk aan het elektrisch rijden – en nog steeds geen zekerheid dat er op elk moment genoeg energie is. Het lijkt me veel erger dan „een land vol kerncentrales”.

In Duitsland is het de afgelopen tien jaar niet gelukt. De Duitse regering heeft slechts geleid tot hoge kosten voor de gemeenschap, zonder de beweerde positieve effecten op emissie, banen, innovatie of betrouwbaarheid van energielevering. Zo moet het dus niet. En de door Wijnberg geschetste koppeling tussen maatschappelijke vrijheid en gedecentraliseerde energieopwekking lijkt mij hoogst speculatief.

ALBERT STIENSTRA
Lelystad

En wat als de zon niet schijnt in de winter?

Rob Wijnberg steekt de loftrumpet over zon en wind: „Hoe anders is dat met zonne- en windenergie. Met die bronnen staat ons een bijna volledig gedecentraliseerde energievoorziening in het vooruitzicht. Geen staatsbedrijven of corporaties meer die de levensaderen van onze samenleving in handen hebben, maar individuele burgers en ondernemers die zelfvoorzienend zijn in hun energiebehoefte. Met een investering van ca. 10.000 euro [voor een dak met zonnepanelen, neem ik aan; met windmolens wordt iedereen horendol] ben je nu al verlost van de maandelijkse energierekening en kun je overproductie leveren aan het elektriciteitsnet.”

Hoezo „leveren aan het elektriciteitsnet”? Zonder „staatsbedrijven of corporaties” is dat net er uiteraard niet meer. Maar zelfs als het er nog wel zou zijn: als iedereen zelfvoorzienend is, wie komt dan op een zonnige dag nog stroom tekort en zou uw stroom willen afnemen? En, nog belangrijker: wat als de zon nauwe-

lijks schijnt zoals in de winter?

Zonder opslag van elektriciteit moet driekwart van de stroom dan toch uit fossiele bronnen komen en dus blijven we zitten met een „bijna volledig gecentraliseerde, sterk van de staat afhankelijke en ondemocratische energievorm” die bovendien allerm minst CO₂-arm is. Zo blokkeert 'hernieuwbare energie' dus de noodzakelijke overgang naar een CO₂-emissievrije stroomvoorziening. Met kernenergie zou die eenvoudig en goedkoop te realiseren zijn.

De ruimte ontbreekt me om de onzin over kernenergie te weerleggen. Er zijn geen 'hoge verzekeringslasten' voor kerncentrales, maar particuliere verzekeraars zijn er wel te klein voor. Er zal nooit een tekort aan uranium zijn. Het winnen van uranium uit zeer arme ertsen of uit zeewater kost niet meer energie dan 2 à 3 procent van de ermee geproduceerde stroom.

ARIE C. DE GOEDEREN
Boskoop

Fatah en Hamas zien geen ruimte voor Joodse staat

In het commentaar van 29 april wordt de overeenkomst tussen Fatah en Hamas als een stap in de richting van een vredesproces betiteld. NRC Handelsblad noemt de zienswijze van de Israëlische regering die die overeenkomst als schadelijk beschouwt 'een gotspe'. Ik denk echter dat dit woord eerder van toepassing is op de schrijver van het hoofdartikel, die blijkt geeft van volslagen onkunde en van gebrek aan begrip voor wat zich in het Midden-Oosten afspeelt. Het is echt geen gotspe als een regering de levens van haar burgers wenst te verdedigen. Een overeenkomst zoals die door de Arabieren gewenst wordt, betekent immers uitroeiing van de Joodse bevolking van Israël. Het is namelijk niet de verdeeldheid tussen Fatah en Hamas die een vredesproces onmogelijk heeft gemaakt, maar de zienswijze van beide dat er in het Midden-Oosten geen ruimte is voor een Joodse staat van welke omvang dan ook. Het gebied moet volkomen *Judenrein* zijn voordat de Arabieren 'vrede' zullen willen sluiten.

Dagelijks worden er in inter-Arabische conflicten meer Arabieren gedood dan in Israël in een jaar het geval is. Daar kraait geen haan naar. En in die conflicten en de tientallen andere waar moslims bij betrokken zijn, zwijgt de Veiligheidsraad van de VN in alle talen. De Israëlische bevolking (behalve dan Tom Segev in NRC Handelsblad van 30 april) is dus niet onder de indruk van al dat gedoe. Het zou NRC Handelsblad sieren als het zijn commentaar beperkt tot datgene waar het werkelijk verstand van heeft.

DRS JITS GAK JACQUES MOËD
Amsterdam

Zoon Rost van Tonningen heeft niets misdaan

Grimbert Rost van Tonningen zou moeten zwijgen op 4 mei, vindt F.H. Tiethoff (Opinie, 2 mei). Hij heeft 364 dagen per jaar om hierover te spreken, aldus de schrijver. Dit klinkt zeker niet wraakzuchtig, maar het zet de mensen wel tegen elkaar op. Kinderen kunnen nooit veroordeeld of beoordeeld worden op de daden van hun ouders. Over zijn vader en moeder kan ik geen verzachtend woord over mijn lippen krijgen, maar om deze man – zeker gezien zijn wereldkundig gemaakte persoonlijke opvatting over het leven van zijn ouders – in onze nationale herdenking zo buitenspel te willen zetten, was voor mij een reden dit jaar geen gehoor te geven aan de uitnodiging voor de herdenking in Wageningen. En dit is dus wat ik precies bedoel. Het zet groepen mensen tegen elkaar op. Daarvoor wil ik waarschuwen. Nogmaals: de spreker Rost van Tonningen heeft in de Tweede Wereldoorlog niéts misdaan en wat aan zijn ouders wordt verweten, heeft hij nooit ontkend. Hij heeft er afstand van genomen. W.M.A.A. VAN DER HEYDEN
Malden